

KROZ NARANDŽASTI OBJEKTIV

Godišnji izvještaj
za 2023. godinu

Institut za razvoj
mladih KULT

1.	INSTITUT ZA RAZVOJ MLADIH KULT kroz NARANDŽASTI OBJEKTIV	4
1.1.	Brojke i rezultati	6
2.	ISTAKNUTE PRIČE	8
2.1.	Mladi obojili u narandžasto zajednice širom BiH!	8
2.2.	Uspješna narandžasta saradnja – fotografijama, filmom i panel diskusijom poslana snažna poruka mladima	10
2.3.	Signal za pomoć - Signal for help: Jeste li znali da nasilje možete prepoznati i reagirati, a da vam neko ne kaže riječima da je u opasnosti?	11
2.4.	Narandžaste poruke starijih generacija	12
2.5.	“0 nasilju se ne šuti”	14
2.6.	#WomenMakingDifference	16

1. INSTITUT ZA RAZVOJ MLADIH KULT kroz NARANDŽASTI OBJEKTIV

Nasilje nad ženama i djevojčicama predstavlja grubo kršenje osnovnih ljudskih prava i rasprostranjen je društveni problem u svim državama svijeta, a Bosna i Hercegovina nije izuzetak. U cilju borbe i sprječavanja svakog oblika rodno zasnovanog nasilja, Bosna i Hercegovina je bila šesta država koja je ratificirala Konvenciju Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, još poznatiju kao Istanbulska konvencija. Konvencija definira nasilje nad ženama kao kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama, a predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode ili mogu dovesti do fizičke, seksualne, psihičke, odnosno finansijske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti bilo u privatnom životu.

Rezultati istraživanja o položaju mladih u Bosni i Hercegovini Instituta za razvoj mladih KULT pokazali su da nasilje, kao društveno opasna pojava, prodire u sve segmente života te da je prisutno i među mlađim generacijama. **Malo više od 70% mladih tvrdi da nikada nisu bili žrtva bilo kakvog oblika nasilja**, dok su mladi koji su bili žrtve nasilja najčešće žrtve vršnjačkog nasilja, nasilja na internetu/online nasilja i nasilja u porodici. **Oko 13% mladih tvrdi da su bili žrtva vršnjačkog nasilja, 5,7% mladih žrtva je nasilja na internetu dok je oko 4% mladih žrtva nasilja u porodici.** Procenti značajno rastu kada je riječ o poznavanju žrtve nekog od oblika nasilja. Iako 41,5% mladih tvrdi da niko koga oni poznaju nije žrtva nasilja, oko 30% mladih poznaju nekoga ko je bio žrtva vršnjačkog nasilja. Žrtvu nasilja u porodici poznaje 25,5% mladih, dok oko 18% zna nekoga ko je bio žrtva nasilja na internetu. Kada je riječ o nasilju od strane partnera i seksualnom nasilju, **12,6% mladih poznaje osobu koje su doživjele nasilje u intimnoj vezi, a 9,8% mladih poznaje osobe žrtve seksualnog nasilja.**

Malo više
od **70%**
mladih
tvrdi da
nikada nisu
bili žrtva
bilo kakvog
oblika nasilja

5

Stav da su žene i djevojčice češće žrtve nasilja nego muškarci i dalje je prisutan, s obzirom da je **73% ispitanih mladih osoba kazalo da se nasilje češće vrši nad ženama**, dok oko 18% mladih misli da je nasilje jednako zastupljeno kod oba spola.

Stavovi djevojaka su nešto otvoreniji: **63,8% djevojaka smatra da se nasilje češće vrši nad ženama**, dok je 25,1% njih stava da se nasilje vrši jednako nad oba spola.

Rezultati istraživanja daju donekle tmurnu sliku. Zašto? Najprije zato što prikazuju da je nasilje u svojim različitim oblicima prisutno i među mladim kategorijama društva, da mladi ne razumiju koje su granice nasilja i kako ga prepoznati, te da su stereotipna stajališta o rodnoj ulozi žena i muškaraca u društvu i dalje prisutna među mladim osobama.

Institut za razvoj mladih KULT već godinama ukazuje na problem nasilja nad ženama i djevojčicama i svakog 25. u mjesecu obilježava Narandžasti dan, dan borbe protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Kroz različite kampanje Institut upoznaje javnost o načinima prevencije nasilja nad ženama i djevojčicama, te organizira aktivnosti s ciljem slanja poruka podrške žrtvama, podizanja svijest o načinima i značaju prijave nasilja kao i širenja znanja o rodnoj ravnopravnosti i pravima žena i djevojčica u našem društvu.

12,6%
mladih
poznaje
osobu koje
su doživjele
nasilje u
intimnoj vezi,
a **9,8%**
mladih
poznaje
osobe žrtve
seksualnog
nasilja

6

12
aktivnosti
realizovano
sa 539
učesnika iz
34 lokalne
zajednice u
BiH

1.1. Brojke i rezultati

Naporima Instituta u prevenciji nasilja nad ženama i djevojčicama tokom 2023. godine pridružilo se više od 539 učesnika, kroz učešće u 12 različitih aktivnosti i kampanja.

Žene su bile većinom uključene u aktivnosti, s obzirom da je od ukupno 539 učesnika, 415 bilo žena dok je muškaraca bilo 124. Aktivnostima se priključilo trinaest domaćih i stranih nevladinih organizacija, te šesnaest domaćih i stranih institucija vlasti i ustanova.

U toku 2023. godine, Institut je aktivno radio na prevenciji nasilja nad ženama i djevojčicama kroz obilježavanje Narandžastog dana. Ukupno je realizirano 12 aktivnosti edukativnog i kreativnog karaktera, gdje je bilo uključeno 539 učesnika iz ukupno 34 lokalne zajednice u BiH, te je organizirana jedna regionalna kampanja. Glavni fokus svake aktivnosti i kampanje bilo je slanje poruke podrške i ohrabrenja ženama i djevojčicama žrtvama nasilja i ohrabrivanje žrtava da prijave nasilje. Obilježavanje Narandžastog dana promovirano je u javnosti sa 55 medijskih objava.

Lokalne zajednice:

Banja Luka, Bihać, Bijeljina, Breza, Busovača, Bugojno, Centar Sarajevo, Gradačac, Goražde, Gračаница, Gradiška, Ilidža, Jajce, Kakanj, Konjic, Lukavac, Mostar, Maglaj, Novi Travnik, Novi Grad, Pale-Prača, Posušje, Stolac, Sapna, Srebrenik, Tuzla, Tomislavgrad, Teslić, Velika Kladuša, Visoko, Zenica, Zvornik, Zavidovići, Živinice

Regionalnoj online kampanji na društvenim mrežama Instituta pridružile su se i učesnice iz Albanije, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije.

7

2. ISTAKNUTE PRIČE

2.1. Mladi obojili u narandžasto zajednice širom BiH!

Mladi polaznici osamnaeste generacije Uči, Misli i Djeluj! UMiD 18 obuke za omladinske lidere povodom Narandžastog dana obojili su svoje zajednice u narandžastu boju i time poslali snažnu poruku da su protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Kao svijetla i optimistična boja, narandžasta predstavlja budućnost bez nasilja. Održan je niz aktivnosti koje su isplanirali i osmislili mladi sa UMiD obuke.

U Gradačcu su mladi, u saradnji sa Gradskom upravom grada Gradačca osvijetlili Gradinu u centru grada narandžastom bojom u znak podrške ženama koje su doživjele neki vid nasilja. Građani su se zainteresirali zašto je Gradina osvijetljena narandžastom bojom, a naši UMiD-ovci su podstakli građane da se informiraju, promišljaju i istražuju o ovom problemu.

Mladi iz Mostara Narandžasti dan su obilježili edukativno-kreativnom radionicom i igrom Kreativni labirint, tokom koje su učesnicima ukazali da rješavanje labirinta zatvorenih očiju samostalno (kao u

igri) nikada neće dovesti do rješenja problema, kao što se ni problem nasilja neće riješiti ukoliko svi zajedno kao društvo ne budemo radili na tome. Narandžasta diskusija održana je u Bijeljini, gdje je veliki broj srednjoškolaca imao priliku razgovarati sa predstavnicama Omladinske organizacije Vizija mladih, Fondacije Lara te Gradske uprave grada Bijeljina. Održana diskusija je u velikoj mjeri utjecala na srednjoškolce i njihova razmišljanja, te ih motivirala da nastave obilježavati Narandžasti dan. Mladi iz Bijeljine izrazili su želju da u budućnosti zajedničkim snagama stvaraju mehanizme borbe protiv nasilja. Pored uličnih akcija, panel diskusija i edukativnih i interaktivnih radionica u Tuzli, Zenici, Velikoj Kladaši, Zvorniku i Ilidži, Narandžasti dan obilježen je i šahovskim turnirom u Novom Travniku, gdje su pobjednici osvojili po šah obiljepljen narandžastom bojom, nastao kao rezultat kreativnih radionica Udruženja Radost.

Zajednička akcija obilježavanja Narandžastog dana UMiD-a 18 završila se u Banjoj Luci, radionicom samoodbrane za djevojke, dijeljenjem poruka podrške te izložbom likovnih radova.

2.2. Uspješna narandžasta saradnja – fotografijama, filmom i panel diskusijom poslana snažna poruka mladima

Saradnja Instituta za razvoj mladih KULT i Gimnazije Dobrinja rezultirala je zanimljivim aktivnostima u sklopu obilježavanja Narandžastog dana. Učenici Gimnazije Dobrinja uz mentorstvo profesorice Aide Hasović, izradili su i podijelili na društvenim mrežama fotografije posvećene Narandžastom danu. Na kreativan način, učenici su odlučili skrenuti pažnju svojim vršnjacima na ovaj, vrlo rasprostranjen problem, ne samo u Bosni i Hercegovini nego i u svijetu. Također, u prostorijama ove škole, prikazan je kratki video o Cyberbullyingu, nakon toga film "Bez glasa", te je održana panel diskusija na kojoj je učestvovala i predstavnica Sigurne kuće koju vodi Fondacija lokalne demokratije iz Sarajeva.

"Nasilje nije problem pojedinca nego pogađa cijelu društvenu zajednicu. Važno je znati da je za nasilje odgovoran isključivo počinitelj i da žrtva nije nikada kriva. Pomoć

postoji, sistem postoji, ali da bi reagirao, potrebno je prijaviti nasilje", Munevera Hodžić – Lemeš, menadžerica Sigurne kuće u Sarajevu.

2.3. Signal za pomoć - Signal for help: Jeste li znali da nasilje možete prepoznati i reagirati, a da vam neko ne kaže riječima da je u opasnosti?

Znak rukom kao signal za pomoć, koristi se u brojnim situacijama u kojima nije moguće da osoba pokaže da joj je potrebna pomoć. Prepoznavajući ovaj znak, više ljudi može reagirati kada osoba koja je u opasnosti pokušava dati do znanja da joj je potrebna pomoć. Signal rukom omogućava žrtvama nasilja da potajno pozovu pomoć otvaranjem dlana i savijanjem palca prema unutra, a onda savijanjem preostalih prstiju preko palca.

U junu 2023. godine, Institut je Narandžasti dan obilježio u saradnji sa Sarajevskim ratnim teatrom (SARTR), a saradnja je rezultirala upravo ovim videom. Video koji pokazuje signal za pomoć možete pogledati [OVDJE](#).

Video Signal za pomoć je i institucionalno prepoznat, što je rezultiralo slanjem depeša od strane Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova u sve kantonalne MUP-ove u Federaciji BiH kako bi se ukazalo na važnost prepoznavanja signala za pomoć od strane policijskih službenika.

Uočavanjem, prepoznavanjem i dijeljenjem signala za pomoć moguće je podići svijest građana kada je riječ o ovom problemu, ali i pomoći nekome da izađe iz nasilja i promijeni svoj život.

2.4. Narandžaste poruke starijih generacija

Institut za razvoj mladih KULT skoro deset godina obilježava Narandžasti dan, a već treću godinu u aktivnosti uključuje i stariju generaciju, zapisujući mudre poruke i pažljivo slušajući njihove životne priče i iskustva. S ciljem obilježavanja Narandžastog dana, naš Obrazovno-razvodni centar za mlade Spajalica posjetili su korisnici doma Sentivo na Ilidži, a nakon toga naši uposlenici su se družili i sa korisnicima Vitalis – doma za starije i nemoćne osobe na Ilidži, te Gerontološkog centra u Nedžarićima.

Dijeleći svoja iskustva, znanja i priče iz mladosti, ljudi starije životne dobi uživali su u druženju i korisnom razgovoru sa uposlenicima Instituta. Posebna pažnja posvetila se razgovoru o Narandžastom danu, redovnim mjesečnim aktivnostima Instituta u cilju podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti i sprečavanju nasilja nad ženama i djevojkama, a druženja i razgovori rezultirali su zaključkom da za nasilje ne postoji opravdanje.

Korisnici doma Sentivo, doma Vitalis i Gerontološkog centra podijelili su i svoja mišljenja o mladima danas, o podršci koju mladi pružaju jedni drugima, poredeći sve situacije sa periodom kada su oni bili mladi i sa situacijama s kojima su imali priliku susretati se.

Svi oni imali su različite priče, ali isti stav – bh. društvo mora stati iza žena i djevojčica koje su žrtve nasilja!

2.5. "0 nasilju se ne šuti"

Institut za razvoj mladih KULT je povodom obilježavanja Narandžastog dana dodijelio prestižne nagrade i priznanja pobjednicima javnog poziva za najbolji literarni i likovni rad učenika osnovnih i srednjih škola o temi "0 nasilju se ne šuti".

Obilježavanjem ovog Narandžastog dana slavila se, ne samo umjetnost i književnost, već i snaga mladih, snaga kreativnosti i snaga zajedništva. Poziv za dostavljanje likovnih i literarnih radova o temi: "0 nasilju se ne šuti!" bio je prilika za učenike osnovnih i srednjih škola u BiH koji razmišljaju o društveno korisnim promjenama i načinima kako kroz određeni vid umjetnosti i vlastito promišljanje doprinijeti rješavanju problema nasilja nad ženama i djevojčicama i na taj način biti pokretači pozitivnih promjena.

A da je hrabrost i talentiranost učenika velika, pokazala je to i Hana Vuga, učenica 5. razreda OŠ "Husein ef. Đozo" iz Goražda, koja je dobitila nagradu za literarni rad u kojem je pozvala djevojčice, žene, majke, djevojke da budu hrabre i da nasilje odmah prijave.

"Naše društvo treba biti svjesno da nažalost u našoj državi ima sve više nasilja i ukoliko to budemo samo nijemo posmatrali, nećemo poboljšati ništa. Zato sam ja odlučila poslati svoj literarni rad i na taj način dati svoj doprinos", dobitnica nagrade Hana Vuga, učenica OŠ "Husein Ef. Đozo" Goražde.

Tokom događaja, upriličena je i izložba svih pristiglih radova učenika, a prikazan je i kratak video o temi nasilja koji je izradio učenik Prve osnovne škole Ilidža, te je poručeno da je nasilje nad ženama i djevojčicama grubi oblik kršenja ljudskih prava i rasprostranjen društveni problem u svim državama u svijetu, a BiH nije izuzetak.

2.6. #WomenMakingDifference

Kampanju #WomenMakingDifference pokrenuo je Institut u januaru 2022. godine s ciljem promocije priča uspješnih žena iz regiona. Kampanja se nastavila krajem 2023. i početkom 2024. godine, s ciljem promoviranja priča žena iz BiH koje rade u Sigurnim kućama te kroz svoj angažman pružaju podršku drugim ženama, djevojčicama, ali i široj društvenoj zajednici.

Ovom kampanjom, Institut je imao za cilj pokrenuti mlade da na osnovi primjera drugih, nastave motivirano i aktivno sudjelovati u borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama, ali i posebno istaknuti važnost zalaganja i borbe za rodnu ravnopravnost.

Tokom kampanje, govorilo se o pet hrabrih žena koje svoju svakodnevnicu dugo već posvećuju borbi za rodnu ravnopravnost i pomažanju ženama žrtvama nasilja.

Jasmina Mujezinović je diplomirana pravica i izvršna direktorica Fondacije lokalne demokratije (FLD), ali i aktivistica, borkinja za ljudska prava te osnivačica Sigurne kuće u Sarajevu. Fondacija za lokalnu demokratiju je od svog osnivanja posvećena stvaranju društva jednakih mogućnosti kroz promociju i unapređenje ljudskih prava sa fokusom na promociju rodne ravnopravnosti, osnaživanje žena u društvu i iskorjenjivanje rodno zasnovanog nasilja.

Aida Behrem direktorica je Udruženja „Žene sa Une“ koje je nevladina, nepolitička i neprofitabilna organizacija osnovana sa vizijom da doprinese stvaranju društva jednakih mogućnosti u Bosni i Hercegovini.

Sabiha Husić je direktorica Medica Zenica, specijalizirane ženske nevladine organizacije sa više od 30 godina ustrajnog i posvećenog rada i djelovanja za život bez nasilja i diskriminacije u zajednici i porodici. U svom dugogodišnjem radu, zahvaljujući međunarodnim i domaćim projektima, ova organizacija je pružila preko milion različitih servisa za žene i djecu, preživjele seksualno nasilje i silovanje u ratu, nasilje u porodici i zajednici i žrtvama trgovine ljudima.

Gorica Ivić je izvršna direktorica Fondacije Udružene žene iz Banja Luke. To je nevladina organizacija osnovana s ciljem da doprinese poboljšanju kvaliteta života i položaja žena u porodici i društvu. Iako je na početku organizacija bila usmjerena na pomoć ženama i humanitarne aktivnosti, danas je izrasla u profesionalno udruženje koje djeluje kroz različite programe.

Jasna Zečević je direktorica Udruženja građana „Vive Žene“ u Tuzli, koje pruža besplatnu psihološku i pravnu pomoć ženama žrtvama nasilja i vodi jedinu Sigurnu kuću za smještaj žrtava nasilja na području Tuzlanskog kantona.

Kroz svoj posao, društveni angažman i utjecaj koji žele ostaviti, ove žene trude se što više govoriti o rodnoj ravnopravnosti na prostoru BiH, u kojoj je, kako su istakle, potrebno uložiti još mnogo vremena, rada i truda da bi se postigli željeni rezultati. Svakodnevno se zalažu za podizanje svijesti u društvu smatrajući da je potrebno neprestano pričati i učiti buduće generacije o ovoj temi, kako bi se svima pružile jednake prilike i mogućnosti da odlučuju o sebi, bez stereotipa i predrasuda. Svjesne su da treba slaviti i male pobjede i svaki korak koji vodi ka naprijed, jer će ti koraci jednog dana omogućiti da sve ono o čemu su govorile u sklopu kampanje #WomenMakingDifference postane stvarnost i svakodnevnica.

Borba za ravnopravnost ne podrazumijeva da će neko drugi imati manje prava ukoliko se ženama da više prava. Borba za ravnopravnost ne ide u korist samo ženama, nego cijelom društvu i polazi od svakog od nas pojedinačno. Ravnopravnost gradi jako i uspješno društvo u svim segmentima njegovog djelovanja, zato je potrebno uključiti se i dati svoj doprinos u ovoj izazovnoj borbi, ali borbi u kojoj će žene poput ovih zaista napraviti razliku i izaći kao pobjednice.

Inspirativne priče ovih žena možete pronaći [OVDJE](#).

Institut za razvoj
mladih KULT